

Nr 710

Av herr Ohlin m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 215, angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område under återstoden av produktionsåret 1955/1956.

I proposition nr 215 hemställer Kungl. Maj:t dels om riksdagens bemyndigande att i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen angivna riktlinjer vidtaga erforderliga åtgärder för reglering av jordbrukets produktions- och avsättningsförhållanden under återstoden av innevarande regleringsår, dels om ett anslag för prisreglerande åtgärder av 100 000 000 kronor. Propositionen är föranledd av det inkomstbortfall för jordbruket, som orsakats av torkan och som, i den mån det överstiger 4 procent av jordbrukets bruttoinkomster, enligt den i våras träffade överenskommelsen skall bäras av övriga folkgrupper.

I propositionen s. 33—34 finnes en tabell, som dels anger skörderesultatet i procent av normal skörd inom olika naturliga jordbruksområden och dels det inkomsttillskott, som jordbruket erhåller på grund av de överenskomna prishöjningarna. Enligt texten på s. 30 är detta inkomsttillskott beräknat vid "normal produktionsvolym". De av torkan drabbade områdena kan alltså icke erhålla de i tabellen angivna inkomstökningarna. Vid sidan om dessa skall inom vissa områden lämnas arealbidrag samt ett extra leveransbidrag på mjölk. Dessutom kan de hårdast drabbade jordbrukarna efter behovsprövning erhålla vissa kontantbidrag.

Från övriga medborgargrupper sida har icke ifrågasatts annat än att den träffade överenskommelsen skall följas. Den allmänna opinionen är emellertid med all rätt känslig för att den compensation som gives skall komma de hårdast drabbade till godo. Det bör tillkomma statsmakterna att så långt praktiska möjligheter finnes sörja härför.

Enligt vår mening borde man på ett tidigt stadium ha beaktat detta. Det är inte bara så att inkomstbortfallet växlar starkt i genomsnitt taget för de s. k. naturliga jordbruksområdena. På grund av nederbördens växlingar samt på grund av jordmånens beskaffenhet har skörderesultatet varierat starkt även inom de naturliga jordbruksområdena. En nederbördsmängd på 20 à 30 mm vid lämplig tidpunkt har i år spelat en betydande roll.

Med hänsyn härtill hade det varit befoget att man över hela landet gjort en skördeuppskattning av den växande grödan gård för gård. I varje fall hade det inte mött några svårigheter att göra en sådan beträffande stråsåden, och därmed hade man utan tvivel kunnat få en i stort sett riktig upp-

fattning om hela skörderesultatet vid de olika jordbruken. Själva förfarings sättet är väl känt från krigsåren. Förutom den vägledning man hade fått av en dylik uppskattning vid fördelningen av kompensationen för årets inkomstbortfall kunde den ha givit ett värdefullt material för utredningen om försäkring mot skördeskadador.

De mätbara faktorer, som näst en direkt skördeuppskattning relativt väl ansluter till torkans verkningar, är utslaktningen av nötkreatur och inköpen av fodermedel. En sänkning av fodermedelspriserna genom statliga bidrag skulle i hög grad ha verkat utjämnande på inkomstfördelningen inom jordbruket. Såvitt av propositionen framgår synes man inte ens ha diskuterat att använda en del av det för subventioner disponibla beloppet på detta sätt.

Från marknadssynpunkt är det också ogynnsamt att man samlat ihop alla prishöjningarna, tills de statistiska utredningarna blivit färdiga. En mjukare anpassning kunde ha skett, om vissa prishöjningar genomförts tidigare. Då det på ett relativt tidigt stadium var klart att inkomstbortfallet skulle överstiga 4 % hade man därmed inte behövt riskera att föregripa utredningsresultatet.

Nu återstår emellertid endast att göra det bästa möjliga i den situation som är.

Enligt 4-procentregeln skall jordbruket självt bära en förlust av 165 miljoner kronor. De jordbrukare, som erhållit full skörd, drabbas icke härav. De är alltså gynnade i och för sig. Å andra sidan har ett stort antal jordbrukare endast fått en skörd på 50—70 proc. av det normala. Det är därför angeläget att den kompensation, som det allmänna utbetalar, så mycket som möjligt tillfaller jordbrukare som erhållit svag skörd. Av praktiska skäl måste differentiering göras mellan olika jordbruksområden. *Därför bör man enligt vår mening söka nå en sådan fördelning av kompensationen att denna i möjligaste mån icke tilldelas något jordbruksområde där inkomsten överstiger 96 % av den normala och ej heller så fördelas att den inom något område för upp inkomsten över 96 % av den normala.*

Enligt den förut nämnda tabellen s. 33—34 synes emellertid så bli va fallet. Inom ett flertal områden når skörderesultat och prishöjningseffekt sammanlagt över 96 procent av normal inkomst. Mest framträdande är detta inom Skåne, där man på slättbygden får en inkomst av 106 à 108 procent. I någon mån har detta justerats genom de ändringar i överenskommelsen, som beslutades den 25 november. Enligt vår mening bör emellertid ytterligare åtgärder vidtagas för att åstadkomma ökad rättvisa.

En möjlighet härtill skulle slaktdjursavgifterna kunna erbjuda. Dessa, som utgår enligt en statlig förordning, beslutas efter Kungl. Maj:ts bemyndigande av jordbruksnämnden. Denna äger enligt § 2 "från avgiftsskyldig-

het medgiva undantag, där så med hänsyn till särskilda förhållanden finnes skäligt". Det synes alltså i och för sig inte föreligga något hinder för att slaktdjursavgifterna fastställas till förordningens maximibelopp i de mest gynnade områdena samt minskas eller helt slopas i övriga områden med hänsyn till skördeskadornas omfattning och övriga åtgärders effekt.

Visserligen kan man befara att en relativt stor skillnad i slaktdjursavgift kan medföra att djur inom gränsområdena transporteras till områden där avgiften är lägre. Om områden göres stora och en avtrappning äger rum torde emellertid denna olägenhet inte bli alltför stor. Med hänsyn härtill anser vi att en differentiering av slaktdjursavgiften bör ytterligare prövas.

En annan och större möjlighet till ökad differentiering ger det av statsmedel utgående allmänna mjölkpristillägget. Detta som utbetalas per kg mjölkfett kan på ett smidigt sätt differentieras så att största möjliga rättvisa uppnås. Enligt vår mening bör så ske.

Vi vill i detta sammanhang erinra om vad departementschefen sagt å s. 143 i proposition 180 om den för innevarande år träffade överenskommelsen:

"De nu nämnda pristilläggen för mejerimjolk torde, i enlighet med vad som förutsatts vid prisöverenskommelsen, böra utgå efter oförändrade grunder även under nästa regleringsår."

Detta uttalande synes ej avse att hindra en viss lokal omfördelning av mjölkpristillägget. Om det skulle råda delade meningar härom finns alltid möjligheten till förhandlingar med jordbruksorganisationernas förhandlingsdelegerade. Man saknar förvisso anledning antaga att organisationerna skulle med utgångspunkt från ett uttalande i mars månad motsätta sig åtgärder i rättvisefrämjande syfte som en sedan dess inträffad olycka för jordbruket väl motiverar.

Vi vill också erinra om den allmänna fullmakt som Kungl. Maj:t begärt och erhållit av riksdagen. Den lyder:

"I anslutning till vad som gällt under senare år torde Kungl. Maj:t även nästa år böra äga befogenhet att inom den anslagsram, som kan komma att anvisas, handha jordbruksregleringen enligt här angivna riktlinjer och vidtaga av omständigheterna påkallade ändringar i densamma."

Med stöd av det ovan anförda hemställas,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 215 måtte besluta,

1) att en sådan fördelning av jordbrukets kompensation för inkomstbortfallet i de av torkan drabbade områdena eftersträvas att så vitt möjligt 96 % av beräknad normal inkomst uppnås, innebärande att den av regeringen föreslag-

na överkompensationen för vissa områden samtidigt undviks,

2) att en differentiering av det allmänna mjölkpristillägget bör användas och att Kungl. Maj:t med stöd av sin allmänna fullmakt må tillgripa åtgärder som i övrigt må befinnas tjänliga för att nå detta syfte.

Stockholm den 6 december 1955

Bertil Ohlin

Wald. Svensson

Per Johnsson
i Kastanjegården

Sven Wedén

O. Malmberg
